

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему «**Психолого-педагогічні умови інклюзії молодших школярів з руховими порушеннями**»

Виконала: здобувач вищої освіти
групи по221М заочного відділення
спеціальність 013 Початкова освіта
Вовк Маргарита Валентинівна
Керівник: д.-р пед.наук,
професор Шевченко Ю.М.
Рецензент: Солонська А.А.

Мелітополь – 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ	
1.1. Нормативно-правові основи і стандартизація освіти дітей з особливими освітніми потребами.....	8
1.2. Теоретико-методологічні основи інклюзивного навчання.....	13
1.3. Сучасні уявлення про розвиток і навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.....	23
1.4. Особливості формування особистості молодшого школяра з порушенням опорно-рухового апарату.....	40
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ	
2.1. Сучасний стан психофізичної готовності дитини з ДЦП до шкільного навчання.....	45
2.2. Організація навчання з ПОРА в інклюзивному середовищі.....	59
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

АНОТАЦІЯ

Вовк Маргарити Валентинівни. Магістерська робота: «**Психолого-педагогічні умови інклюзії молодших школярів з руховими порушеннями**» виконана на кафедрі початкової освіти Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Науковий керівник: д.-р пед. наук, професор Шевченко Ю.М.

Актуальність проблеми обумовлена одним із пріоритетних напрямків державної освітньої політики стало інклюзивне навчання, орієнтоване на соціальну інтеграцію та включення в загальноосвітній процес всіх дітей, незважаючи на наявні у них особливості розвитку і обмеження життєдіяльності.

У роботі теоретично узагальнено проблему сучасної системи освіти осіб з особливими освітніми потребами. Представлено аналіз філософської, психологічної, педагогічної та науково-методичної літератури з теми дослідження; проаналізовано нормативно-правові основи і стандартизація освіти дітей з особливими освітніми потребами; теоретико-методологічні основи інклюзивного навчання. Значної уваги приділено сучасним уявленням про розвиток і навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Розглядається характеристика методів і учасників дослідження; пропонуються результати експериментального дослідження; проведено моніторинг готовності освітніх організацій різного типу до навчання школярів з порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: психолого-педагогічні умови, інклюзія, молодші школярі, рухові порушення.

SUMMARY

Vovk Margarita. The master's thesis: "Psychological-pedagogical conditions of inclusion of younger schoolchildren with movement disorders" was completed at

the Department of Primary Education of the Educational-Scientific Institute of Social-Pedagogical and Art Education of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi.

Academic supervisor: Dr. Ped. of Sciences, Professor Yu.M. Shevchenko

The urgency of the problem is due to the fact that one of the priority directions of the state educational policy has become inclusive education, focused on social integration and the inclusion of all children in the general education process, despite their developmental characteristics and life limitations.

The work theoretically summarizes the problem of the modern system of education of persons with special educational needs. The analysis of philosophical, psychological, pedagogical and scientific-methodical literature on the research topic is presented; regulatory and legal bases and standardization of education of children with special educational needs were analyzed; theoretical and methodological foundations of inclusive education. Considerable attention is paid to modern ideas about the development and education of children with disorders of the musculoskeletal system.

The characteristics of research methods and participants are considered; the results of an experimental study are offered; monitoring of the readiness of educational organizations of various types to teach schoolchildren with disorders of the musculoskeletal system was carried out.

Key words: psychological and pedagogical conditions, inclusion, younger schoolchildren, movement disorders

РЕФЕРАТ

Дипломної роботи на тему *«Психолого-педагогічні умови інклюзії молодших школярів з руховими порушеннями»*

Здобувачки: Вовк Маргарити Валентинівни

Науковий керівник: д.-р пед. наук, професор Шевченко Ю.М.

Гуманізація ставлення до осіб з обмеженими можливостями здоров'я (ОВЗ) та інвалідністю в російському суспільстві на рубежі ХХ і ХХІ століть призвела до значних трансформацій в системі освіти.

Одним із пріоритетних напрямків державної освітньої політики стало інклюзивне навчання, орієнтоване на соціальну інтеграцію та включення в загальноосвітній процес всіх дітей, незважаючи на наявні у них особливості розвитку і обмеження життєдіяльності.

Ідея інклюзії змінила українську освіту, практика інклюзії викликала гострі дискусії і безперервні суперечки серед фахівців, вчених і зацікавленої громадськості (А. Колупаєва, Л. Савчук та ін.).

Особливі освітні потреби – це потреби в створенні спеціальних умов навчання, які необхідні особам з порушеннями розвитку для повноцінної реалізації їх можливостей в процесі навчання (В.Лубовський, З Шевців та ін.). До особливих освітніх потреб відносяться максимально ранній початок освіти, його особливий зміст і організація, застосування спеціальних методів і спеціальних засобів навчання, особливо організовані кордону освітнього простору, відповідне кадрове забезпечення. Особливі освітні потреби учнів з ООП є конкретними орієнтирами для створення умов їх навчання.

Під спеціальними умовами отримання освіти розуміються умови навчання, виховання та розвитку, до яких відносяться застосування спеціальних освітніх програм і методів, спеціальних дидактичних посібників та матеріалів, підручників та допоміжних технічних засобів навчання для колективного і індивідуального користування, надання асистента (помічника),

проведення корекційних занять, забезпечення безперешкодного доступу до всіх об'єктів інфраструктури освітньої організації та інші умови, відсутність яких робить освоєння освітніх програм для учнів з ООП неможливим (О. Будник, І. Демченко, О. Мартинчук, М. Чайковський й ін.).

Серед дітей з порушеннями розвитку значне місце займає група з порушеннями опорно-рухового апарату (ПОРА), в тому числі з дитячим церебральним паралічем (ДЦП). Постійно збільшується число дітей даної категорії в загальноосвітніх організаціях обумовлює необхідність створення ефективної системи їх комплексного супроводу. Незважаючи на соціальну значимість проблеми, вона залишається маловивченою в педагогіці. У більшості робіт з даної тематики представлені загальні підходи до створення доступного середовища та комплексного супроводу дітей з але так, без урахування їх індивідуальних особливостей.

Актуальність проблеми, її недостатня розробленість на практиці, а також запит держави і суспільства на реалізацію освітніх потреб дітей з ООП визначили тему і проблемне поле дослідження: «Психолого-педагогічні умови інклюзії молодших школярів з руховими порушеннями».

Об'єкт дослідження - інклюзивне навчання осіб з порушеннями опорно-рухового апарату.

Предмет дослідження - освітні потреби і варіативні спеціальні умови навчання молодших

Мета дослідження - виявити і вивчити особливі освітні потреби молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату і спроектувати спеціальні умови навчання дітей із ПОРА в загальноосвітніх організаціях.

Були поставлені наступні **завдання** дослідження:

1. Провести аналіз спеціальної літератури з проблеми дослідження.
2. Розробити діагностичний комплекс для оцінки особливих освітніх потреб молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату.

3. Виявити та вивчити особливі освітні потреби молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату, розробити варіативні портрети молодших школярів із ПОРА для визначення спеціальних освітніх умов.

4. Визначити варіативні спеціальні умови навчання молодших школярів із ПОРА.

5. Провести моніторинг готовності освітніх організацій різного типу до прийому на навчання молодших школярів із ПОРА.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися теоретичні та емпіричні **методи** дослідження: міждисциплінарний аналіз спеціальної літератури з проблеми дослідження, аналіз нормативно-правової бази освіти осіб з ООП в Україні та за кордоном; психолого-педагогічний експеримент, моніторинг, спостереження, бесіда, аналіз і систематизація медичних і психолого-педагогічних даних, проектування, кількісний, якісний і статистичний аналіз експериментальних даних.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що виділені: рівні потреби молодших школярів із ПОРА в створенні спеціальних умов навчання: мінімальний, середній і максимальний, дані основні характеристики кожного рівня (відсутність потреби в безбар'єрного архітектурного середовища, допомоги асистента і допоміжних технічних засобах для здійснення побутових і навчальних дій для мінімального рівня; відсутність потреби в допомозі асистента і допоміжних технічних засобах для здійснення побутових і навчальних дій для середнього рівня; потреба в створенні спеціальних умов по всіх категоріях для максимального рівня); доведені: взаємозв'язок між особливостями розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату і рівнем потреби в створення спеціальних умов: діти з легкими руховими порушеннями, мінімальним інтелектуальним і мовним дефектом мають мінімальний рівень потреби в спеціальних освітніх умовах, вони потребують регулярного психолого-педагогічному супроводі, в корекційних заняттях з логопедом, дефектологом і психологом; діти з легкими або середніми руховими порушеннями в поєднанні з негрубі порушеннями когнітивного і

мовного розвитку мають середній рівень потреби в створенні спеціальних умов, для них необхідна організація безбар'єрного архітектурного середовища, регулярного психолого-педагогічного супроводу, корекційної роботи з дефектологом, логопедом і психологом, організація роботи з розвитку навичок самообслуговування; діти з важкими руховими порушеннями, інтелектуальними і мовними проблемами різного ступеня вираженості мають максимальну потребу в створенні спеціальних освітніх умов, їм необхідна організація безбар'єрного архітектурного середовища, допомога асистента і допоміжні засоби для здійснення побутових і навчальних дій, регулярне психолого-педагогічний супровід, корекційна робота з дефектологом, логопедом і психологом, робота по формуванню навичок самообслуговування.

Практичне значення роботи полягає в тому, що розроблені і апробовані методичні матеріали для визначення особливих освітніх потреб, спеціальних умов навчання і рекомендацій по вибору освітнього маршруту для дітей молодшого шкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату. Матеріали включають діагностичний комплекс для виявлення рівня потреби в створенні спеціальних освітніх умов і типологію молодших школярів із ПОРА на основі рівня потреби в створенні спеціальних умов у формі типових портретів дітей даної категорії.

У першому розділі *«Характеристика сучасної системи освіти осіб з особливими освітніми потребами»* представлено аналіз філософської, психологічної, педагогічної та науково-методичної літератури з теми дослідження; проаналізовано нормативно-правові основи і стандартизація освіти дітей з особливими освітніми потребами; теоретико-методологічні основи інклюзивного навчання. Значної уваги приділено сучасним уявленням про розвиток і навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

У другому розділі *«Експериментальне вивчення особливих освітніх потреб молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату»* розглядається Характеристика методів і учасників дослідження;

пропонуються результати експериментального дослідження; проведено моніторинг готовності освітніх організацій різного типу до навчання школярів з порушеннями опорно-рухового апарату.

За результатами дослідження сформульовані наступні висновки:

1. Аналіз спеціальної літератури з проблеми дослідження засвідчив, що дитячий церебральний параліч – це поширене, важке інвалідизоване захворювання центральної нервової системи, що характеризується варіативною і складною структурою порушень, яка визначається поєднанням рухових, мовних, психічних і сенсорних порушень, а також особливостями формування емоційно-вольової та особистісної сфери.

2. Різноманітність особливостей моторного та психічного розвитку дітей із ПОРА проявляється в різному поєднанні рухових, мовних і інтелектуальних порушень і в різному ступені їх вираженості. При обстеженні дітей з ДЦП та дітей з іншими порушеннями опорно-рухового апарату, не було виявлено статистично значущих відмінностей у розвитку рухової сфери, яка визначає основні спеціальні умови отримання освіти.

3. Розроблено діагностичний комплекс, що включає систему класифікації глобальних моторних функцій (GMFCS), систему оцінки функції верхніх кінцівок В. Босих та Н. Павлівської; психодіагностичні методики запам'ятовування 10 слів, літерна коректурна проба, кольорові прогресивні матриці Дж. Равена, підбір парних аналогій, виключення зайвого предмета, розуміння прихованого сенсу в коротких оповіданнях, графічна проба, модифікована методика «драбинка», методика «мій клас». Діагностичний комплекс і критерії оцінки результатів діагностики дозволяють виявити особливі освітні потреби молодших школярів із ПОРА і проектувати індивідуально-орієнтовані спеціальні умови навчання дітей молодшого шкільного віку із ПОРА, що має важливе значення для вибору освітнього маршруту для дитини.

4. Варіативність проявів порушення розвитку дозволяє виділити три рівні особливих освітніх потреб молодших школярів із ПОРА.

- мінімальний рівень, при якому відсутня потреба в адаптації архітектурного середовища, в допомоги асистента, в спеціальних технічних засобах для здійснення навчальних і побутових дій і в корекційній роботі з розвитку навичок самообслуговування;

- середній рівень, при якому відсутня потреба в допомозі асистента і в спеціальних технічних засобах для здійснення побутових і навчальних дій;

- максимальний рівень, який вимагає створення спеціальних умов по всіх категоріях.

5. Дослідження освітньої ситуації учнів із ПОРА показало, що діти з мінімальним рівнем особливих освітніх потреб успішно навчаються в загальноосвітніх школах, діти із середнім рівнем демонструють невисокі, але стабільні результати, з максимальним рівнем потреб відчувають істотні труднощі в засвоєнні програми.

Одержані результати дослідження та висновки можуть бути впровадженні у практику та навчально-виховний процес закладів загальної середньої освіти.

Рік виконання магістерської роботи – 2022 р.

Місце виконання – Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (36 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 83 сторінки, основний зміст викладено на 69 сторінок.

Имя пользователя:
Анастасія Варениченко

ID проверки:
1015266975

Дата проверки:
17.11.2022 11:25:20 CET

Тип проверки:
Doc vs Internet

Дата отчета:
17.11.2022 15:27:11 CET

ID пользователя:
100007156

Название файла: **перевірка_вовк**

Количество страниц: 69 Количество слов: 15635 Количество символов: 118504 Размер файла: 111.89 KB ID файла: 1019026690

7.97%

Совпадения

Наибольшее совпадение: 9.36% с Интернет-источником (https://revolution.alibest.ru/pedagogics/01240736_0.html)

3.77% Источники из Интернета

10

Страница 69

Поиск совпадений с Библиотекой не производился

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

7